

NÉPTANODA

Nevelés-oktatásügyi hetilap.

Bányai J. (N.-Becskeerek), Bárány Gy. (Csurgó), Batiné-Stancsics Fanni (Szegeárd), Bokor A. (Arad), Böngérffy J. (Budapest), Beér F. (Eperjes), Bodonyi N. (Bar. Sellye), Bódis B. (Vaiszló), Csikós Gy. (Szeged), Dobóczy L. (Brezsnóbánya), Ember J. (Budapest), Füzési M. (Kassa), Futima Sarolta (Pécs), Fülöp S. (Kúnágota), Gock er L. (N.-Becskeerek), Gramma D. (Nagyvárad), Göntér G. E. (Kassa), Hajós M. (Budapest), Hoffmann. M (N.-Kanizsa), Haksch J. (Pécs), Havas K. (Komárom), Hidasi S. (Ungvár), Klin. genberg J. (Pécs), Koncsek L. (Budapest), Koszoru I. (Szegeárd), Kulik M. (Miskolcz), Dr. Kerékgyártó E., (Budapest), Lederer Á. (Budapest), Ling M. (Eperjes), Lantos B. (Szeged), Makkay J. (V.-Gálfalva), Mencsey K. (Csál ornya , Murányi Ede (Nezsette), Mnssong V. (Pécs), Molnár F. (Bezdn), Marcsa Gy. (Komárom), Mihály G. (Besztercze) Novák M. (Zalaegerszeg), Nyers Angyalka (Pécs), Dr. Pochány A. (Budapest), Peres S. (Budapest), Pethes J. (Csurgó), Schön B. (Győr), Schmidt B. (Pécs-Bányatelep), Schwetz (V. (D.-Sz.-Márton), Sudy K. J. (Kassa), Szenes A. (N.-Becskeerek), Sziklay P. Gy. (Temesvár), Szabó L. (Budapest), Szirbek J. (Sz.-Fehérvár), Schön J. (Budapest), Schenk J (Fehértemplom), Tárnok Gy. (Komárom), Vass M. (Szeged), Velősi L. (Budapest), Velinszky F. (Sz.-Fehérvár), Várhelyi Gy. (B.-Gyarmat), Várhelyi I. (Szenicz), Végh J. Garam Szt.-György). Vaday J. (Nagyvárad), Váczy I. (Kistelek), Zita J. (Tittai), Zajzon D. (Losonc), Zseltváry B. (Varannó) stb. szakferfiak közreműködésével kiadja. Schneider István.

Megjelenik — a nagy szünidő kivételével — minden szombat. Az egész évfolyam ára: 8 K. Egyes szám: 30 fill. Szerkesztőség és kádóhivatal: Ferencziek-u. 52. sz.

Kossuth Lajos — és a kisededóvás ügye.

Kossuthnak, a nagy státusférfinak tevékenységét nemcsak ama nagy tettek és szónoklatok veszik igénybe, melyek őt az országban nevéssé, a külföldön — két világrészben — elismertté, bámulltá tették, az ő figyelme oly ügyekre is kiterjedt, az ő munkássága oly téren is érvényesült, a mik az ország kormányzásától, a 48-as időknek egész embert követelő igazgatásától nagyon távol állottak s a melyeket első tekintetre — különösen abban a zavaros időben, kevesen vettek arra érdemeseknek, hogy szellemi erejük egy részét lekössék; kisebb kaliberű tehetségeknek hagyták. A nagy embereknek azonban épen az a jellemző tulajdonságuk, hogy nemcsak a nagyban nagyok, de a kicsinyben is csakhamar tisztán látják a nagyot, a mit követve, a minek érdekében cselekedve, a társadalomra, az országra nézve igen-igen fontos eszméknek lesznek uttörőivé, életbevágó alkotások megteremtőivé.

Igy volt Kossuth Lajos a kisededóvás ügyével. Az ő lángesze csakhamar felismerte az összefüggést, mely a kisededóvás és a népesedés, a kisededóvás és a nemzeti fejlődés, mondjuk saját nyelvén: a *magyarosodás* között van s azért kezdettől lelkesült a gróf Brunswick Teréz eszméjeért.

Gróf Festetics Leónek egybehívására 1836. márczius 5-én a pesti nemzeti kaszinóban, lelkes hölgyek és urak kimondták: „A kisededóvó-intézeteket Magyarországon terjesztő egyesület» megalakulását. Csakhogy mint minden új kulturális intézmény, ha a közsdakozásra van bázisozva, kezdetben biczegve halad, kevés a pártfogó, míg vagy beválik s erős tudattá lévén a szükségszerűsége, felvirul, vagy életképesnek nem bizonyulván, megbukik.

Már-már ennek a veszélynek nézett elé a kisededóvás ügye is. De ennek nem az eszme életszegénysége, hanem az volt az oka, hogy az országban nem eléggé ismerték s így nem lelkesültek érte.

Gróf Brunswick Teréz jól számított, mikor az egyesület választmányába Kossuthot is megnyerte már 1837-ben, ki felismerve a kisededóvásnak a nemzetre kiható fontosságát, annak érdekében terjedelmesebb propagandára és Fáy András, Szentkirályi Móricz, Fuchs Keresztély

társaságában népszerű röpirat (mint akkor nevezték: «röpke irat») készítésére vállalkozott.

Ez ügyben 1837. február 25-én tartotta a választmány első ülését, mely ülésről Kossuth igen érdekesen ir naplójában a lelkes grófnőről; valóban érdemes olvasnunk.

«Teréz grófnő nagyon különös jelenség a maga nemében. Őt én személyesen nem ismerem, csak szép és nemes tetteiből. Ugy látszik, sok bizarrság van benne s hasonlít Jupiter templom omladékához, mely omladék bár, de minden omladék-darabban egy egész mestermű. Én csak azért tudtam kevésbé megbarátkozni az ő intézményével, hogy a *nemzetiség tekintetét egészen kirekesztette*. Pedig a mint boldognak hiszem Amerika szövetséges státusait, hogy a törvény egységéből eredő érdekek egységében elég kapcsot találnak heterogen unitásukat is egy szép egészbe kapcsolni, úgy élek-halok a hitben, hogy *nyelv nélkül nem lesz a magyarnak nemzetisége, nemzetiség nélkül pedig nemcsak, hogy magyar, de még nemzet sem lehetne!*»

Ime, Kossuthnak már nem volt elég a kisededóvoda elé tűzött egyoldalú cél: nevelés, ápolás által a gyermekhalandóságot kisebbiteni, az ő lelke már tisztán látta a kisededóvók ama másikat, igen alkalmas voltát, a mire csak évekkel később jöttek rá, hogy: *a gyermeket érzelemben és nyelvben magyarrá, azaz: jó hazafivá nevelni legkönnyebben a kisededóvodában lehet.*

Az ülésen Szentkirályi és Fáy erős vitába elegyedtek. Amaz azt állítá, hogy nem igaz az, mintha az ember már a priori rossznak születnék s a nevelés célja épen az, hogy őt a vele született jóban megtartsa; Fáy meg a mellett kardoskodott, hogy az ember eredetileg rossznak születik s a nevelésnek épen arra kell törekednie, hogy jóvá tegye az alanyt. Kossuthnak nem tetszett ez a vitalkozás, különösen nem tetszett annak az eldöntése érdekében, hogy melyik irányban valósítsák meg a «röpke irat»-ot. Az ő praktikus és előrelátó esze hamar tisztában volt azzal, hogy itt nincs hely a bölcselkedésre, hanem a nép viszonyaihoz alkalmazkodva annak eszejárása szerint megírt ismertetésre. Elveit a következőkben reprodukálta, mint mikben a leendő röpirat tartalmát vázolta.

1. Tekintve a nép szokását, életmódját és polgári

állását — fejtegetessék, hogy milyen *lelki* és *testi* veszélyek fenyegetik a földmives és kézimunkás gyermekeket, ha magukra maradnak, pl. a szobában, a konyhában, az udvarban elzárva, vagy ha kisebb testvéreik felügyelete alatt vannak, ha az utcán járhatnak, avagy akár akkor is, ha édes anyjuk is otthon van. Mennyi szerencsétlenséget okoztak már így egyeseknek, mennyit a községnek. Milyen sok rosszat tanulnak felügyelet nélkül kószáló kisdedek a rossz pajtásoktól, különösen a 3—6 éves korban, mikor az utánzás ösztöne a legnagyobb. Be kell vezetni az olvasót az iszákos, a veszedő, az istenkáromló, az állatias érzelmű szülő szobájába, a hol a kisded rosszat hall és lát, pedig az e korban szerzett benyomások igen maradandók.

2. Mit cselekedtünk eddig ezen veszélyek megszüntetésére? Elemi iskolákat állítottunk?! De hiszen ezekbe az iskolákba a 3—6 évesek nem vonhatók be, az onnan kikerültek meg már otthon találnak foglalkozást.

3. Ezeknek a 3—6 éveseknek való a kisdedovoda. No most ki kell fejteni, hogy háritja ez el kisdedeinkről az említett lelki és testi veszedelmeket. Hogyan neveli a cél érdekében a *lelket* és a *testet*.

4. «A kisdedóvó-intézeteket Magyarországon terjesztő egyesület» épen ilyen iskolák állítására iparkodik, erre gyűjt lelkes barátokat, szellemi és anyagi erőt, mert máskép nem tudja a fenséges eszmét megvalósítani: a nép gyermekét megmenteni, a népnek hasznára lenni, a hazafias szellemet korán a lélekbe ültetni, az édes hazanyelvével a *magyar nem szülőtteket* megajándékozni.

5. Nehogy tulzott kívánalmak, vérmes remények kerekedjenek, a külföld példájából szem elé állítandó a fokmérője annak, a mi az egyesület fáradozását az óvodáktól észszerűleg remélt eredménnyel koronázhatja, különös tekintettel hazánk és népünk viszonyaira.

6. Lelkes felhívás a pártolásra anyagilag és jó példával, hogy megtörhessük azoknak a közönyét, a kik a meglévő óvodáktól idegenkednek.

(Sajnos, hogy a «röpke irat» annak daczára sem készült el, hogy a választmány egyhangulag magáévá tette a vázlat minden betűjét.)

Ennek immár több mint félszázada. És ha valaki ma a kisdedóvás ügyében népszerű vázlatot akarna készíteni, vajjon egyáltalán tehetné-e azt más eszméssel, hozzáadva a *valláserkölcösös nevelést*, a mi bizony nagyon helytelenül és okadatlanul hiányzik belőle!! Mondom, tehetné-e más eszméssel, mint azt több mint félszázaddal előbb Kossuth már belátta? Ebben is megelőzte korát: ez már a nagy emberek sajátja.

1841-ben Kossuth indítványára felszólították a megyéket minta-ovoda felállítására a megyei székhelyen. Igaz, hogy csak Miskolcra állítottak fel ilyent, de az a tekintélyes haszna meglett, hogy a közérdeklődés az indítvány megyéenkénti tárgyalása után mégis általános lett s az áldozatkész lelkesülők száma gyarapodott.

Erre a rövid ismertetésre egyrészt az adott alkalmat, hogy egyik kiváló történettudósunk, dr. Jancsó Benedek, Kölcsey Ferencz életrajzát kutatva, a Wesselényipör aktái között Kossuth Lajosnak egy elkobzott *naplótöredékére* akadt, melyben az itt kivonatolva leírtak bővebben olvashatók; másrészt azt hiszem, hogy épen születésének százéves fordulóján okadatolt az a kegyeletes megemlékezés a kisdedóvoda barátainak részéről hazánk nagy fiáról, kinek nevét minden igaz magyar szíve mélye tisztelettel hordozza; így egyuttal e sorok a nemzettel,

mely Kossuth Lajos születésének századik évét ünnepli, együttérzésünknek is jelei, miket a hazafias felbuzdulás, a nemzeti ünnep inspirációja iratott.

Kistelek.

Váczy István.

Az osztályismétlés korlátozása a tankötelezettség keresztül vitele tárgyában.

A tanügyi lapok újabb időben igen gyakran foglalkoznak az osztályismétlés kérdésével a népiskolában. A kérdés napirenden léte sok hozzászólást eredményezett már is s azok legnagyobb része annak megszorítása mellett érvel s igen helyesen! Csak egy dolgon lehet csodálkozni, hogy hogyan lehet az, hogy ezen sarkalatos népiskolai elv még mindig felszinen tud lenni, holott annak egyöntetű eldöntésének már régen kellett volna az iskolai életben megsontosodnia

A tények azonban arról tesznek tanúságot, miszerint az osztályismétlések nemcsak első fokulag vannak nagy mértékben napirenden, hanem találkoznak olyan esetekkel is igen gyakran, hogy az osztályismétlések másod, sőt harmadfokulag is tényleg főállanak. Ennek elvitázhatlan bizonyítéka azon ténykörülmenyben van, hogy 12 éves korig igen sok gyermek alig tud a második osztály bevezéséhez jutni, mert állandóan harmadfokulag is osztályokat ismételi, mely körülmény minden esetre az illető iskolára kevésbé fényes állapotokat tüntethet fel, sőt magára a tanítóra nézve is bizonyos mértékben nem lehet hizelgő állapot. Pedig, ha visszagondolnánk s mély, beható megszivlelés alá vennők a a közoktatásügyi miniszter ur korábbi évben kiadott ama rendeletét, a melyben az V. VI. osztály köteles vezetése elrendeltetett a legszigorubban, nem volna szabad elfeledni azt, hogy ezen követelmény által épen a leggyakrabban és indokolatlan és mély beszámítás alá osztályismétlést már az első fokban is korlátozni kívánja a tankötelezettség keresztül vitele érdekében. A törvény és utasítások megengedik az osztályismétlést ugyan, de a tanítónak nagyon is körültekintő tapintatossággal kell e jogával élni, de visszaélni éppenséggel nem szabad. Mert a visszaélés elüzi a czélszerű használatot. Egy kis behatóbb vizsgálat után mindenütt tapasztaljuk, hogy az I. és második osztályban 10—12 éves tanulókat is találunk nem csekély mértékben, de ha csekély mértékben, már ez is szarvas hiba. S kit terhel e hiba? Mindenesetre magát s tisztán a tanítót. Igen, mert 2-szer, sőt háromszor is ismételtetik a szegény áldozatokkal az első osztályt; egyszerűen azzal indokolják eljárásukat, mert az illetők nem tudnak olvasni, nem ismerik vagy nem tudják összekötni a betűket. Ez pedig már szarvas hiba, a mely a tanító felé irányul. Nem szabad leplezgetnünk, ha operációt akarunk végrehajtani. Ha a baj diagnosisa megvan állapítva, akkor végre kell hajtani a műtétet mielőbb, hogy azon segítve legyen. Itt is csak a tanító lehet a műtő. Vagy nyolcz év előtt történt egyik beiratási napon, hogy néhány szülő indigálódva fogadta ama kijelentésemet, hogy gyermekeik mert három tárgyból megbuktak, ismételni tartoznak, a második osztályba fel nem léphetnek. De kérem, a gyermekek már másodsor, sőt van, a ki harmadsor járja az I-ső osztályt s már 9—10 évesek. Itt lettem a tolat, utánna néztem a dolognak s csakugyan valót mondtak a szülők. A jelen lévő tanulók sirva fakadtak annak hallatára, hogy másod sőt harmadfokulag ismételniük kell, holott kartársaik már a IV. osztályba iratkoztak be. Szegény szülők gyermekei voltak ezen áldozatok, az inség, nyomor, ruhátlanság s ki tudja, még

mi nem volt róluk leolvasható. Rögtönzött vizsgálat alá fogtam a tanulókat a szülék előtt, a hol igaz ugyan, ki-tűnt azok fogyatékos alapismerete, de teljes nyugodt lelkiismerettel, felelősségem teljes tudatában merész lépésre határoztam el magamat, kezembe vettem a tollamat s beírtam őket feltétlenül a II. osztályba.

A szülék előtt kihirdettem a megfelelő felvételt annak hozzáadásával, hogy a tanulók feltételeesen lesznek a II. osztályba felvéve s ha nem fognak karácsonyig a többiekkel haladni s ha nem lesznek szorgalmasak, visszamennek az I-ső osztályba, a mit ugyan semmi körülmény között sem tettem volna meg, mert meg voltam győződve, hogy arra szükség nem leend. Az I-ső osztály-beli tanítónő pedig a felmenő rendszer elve szerint a II. osztályba kerülven, nem kis meglepetéssel szemlélte azt a 4—5 elbuktatott tanulót maga előtt a II. osztályban, holott azokat úgy buktatta meg, hogy semmi földi hatalom a II. osztályba nem segíthette; a mennyiben azt tudta, hogy 3 tárgyból buktatás után feltétlenül ismételni kell a tanulónak a törvény értelmében, de azt meg valószínűleg nem tudhatta a tanítónő, — mert a törvény arról említést sem tesz, hihetőleg azért, mert talán a tény maga törvénytelen, — 3—4 évig egy osztályban visszatartani a tanulókat, velük másod vagy harmadfokulag ismételtetni legalább is tapintatlan meg gondolatlanság, lelkiismeretlenség, sőt nem is szabad. A lelkiismeret ezt sugalja, pedig az a legjobb ítélő bíró; ritkán szólal meg az igaz, de ahányszor megszólal, mindig igazat mond.

A szülő, tanítvány és én meg voltunk elégedve, hogy a baj operálva lett, egyedül a tanítónő volt elégedetlen e kényszer állapottal. Valami felfoghatatlan volt előtte, hogyan lehet törvényteleniséget törvényes eljárással és tapintattal reperálni. — S midőn pedig a megcsontosodott elvemet tudomására adtam hivatalos alakban is, mely abból állott, hogy elvi szempontból 3 évig egy osztályban egy tanulónak sem szabad járnai, mert ez a tankötelezettség rovására, a tanuló és szülő hátrányára és kárára van, de az iskola reputációja érdekében sem szabad, *»mig a világ világ lesz, mig az égen egy ragyogó csilag lesz.* — ebben az iskolában ilyen eset tudtommal nem fog előfordulni.

A megcsontosodott elv illetén való megnyilatkozása után, bár nehezen és nem éppen meglepőülten látszólag belenyugodott a tapasztalatlan tanítónő a változhatlanba, mégis megjelöltem a forumokat, a hová a kérdés eldöntését viheti, ha abba éppenséggel belenyugodni nem tudna. — S miután olyan eleven forumot nem képzelt létezni, a mely sanctionálná a tanulóknak három négy évig egy osztályban való visszamaradását, megszólalt abban is a lelkiismeret s végleg megnyugodott a helyzetben. Egyben akként intézkedtem, hogy az általa vezetendő II. osztály állandóan 2 hónapon át csekély új anyag mellett — tisztán ismétléssel foglalkozzék, mert vannak ott még más betegek is, a kiknek a hathatós ír megisméltése életelő erővel fog birni a további tanuláshoz. Éber figyelemmel kísértem egész éven át ezen elhagyatott vagy inkább elhanyagolt gyermekek előrehaladását s a tanév végén mind az 5 tanuló általános jó eredménnyel végezte az osztályt. Mi ebből a konsekvencia? Az, hogy nagy, igen nagy hiba lett volna az illető tanulókat az I-ső osztályban visszatartani, mert igen jól beváltak a II. osztályban. Ezen tapasztalat kézzel fogható bizonyítéká annak, hogy helyes és tapintatos és éber figyelemmel körültekintő osztályozás mellett az indokolatlan osztályisméltést igen jól lehet a minimumra

redukálni. — Vannak olyan esetek is, tegyük fel azt, midőn a tanító gyenge anyagot kap, hogy már a tanév elején mintegy bizonyosra jelzi, hogy hány tanuló fog megbukni az év végén. Ezen korai ítélet szintén csak az illető tanító ellen oly bizonyíték, a mely semmiképen sem vet verőfényes fényt tanításbeli eljárására. Ellenkezőleg ilyen esetekben nagyon fontolóra kell venni a tanítónak követendő eljárását mindennemű foglalkozásában és megkettőztetett szorgalom mellett kell az elhagyatottak felsegélyezésére sietnie.

Még egy eset arra, hogy miként működik közre az összeesküdt rosszakarattal párosult tapintatlanság egy-egy visszamaradt tanulónak 4 évig az I-ső osztályban való marasztalásában s miként vonja az ügy keretébe a gondnokság illetéktelenségét is, csak hogy egy meg nem engedhető eljárást keresztül viessen. — Két év előtt egy áldozat, ki már koránál fogva a harmadik, de legrosszabb esetben a második osztályt végezhetne volna, felvétetett a II. osztályba. Osztálytanítója, elégedetlen volt a helyzettel, mert annyit tudott, hogy az illető előző évben bár 7 hónapig rendesen járt s csekélyet igazolatlan mulasztott, egyedül május, juniusban jelezte mulasztásait tanítója igazolatlanul s ezért nem is osztályozta, hogy feljebb ne mehessen. Itt meg kell jegyezni, hogy az illető tanuló az I. osztályt két iskolánál három évig járta, az utóbbi két évet ugyanazon iskolánál. Napszámos ember gyermeke, a kinek önmagának kellett ruházatát is megkeresni, hogy őszszel iskolába léphessen; viseletre nézve igen elfajult volt, a miben része volt ama körülménynek is, hogy 3 évig az I-ső osztályba járt. Jelentés tétetett a gondnoksághoz a tanítónő által, hogy ezen fiu visszahelyeztessék az I-ső osztályba, a mit az igazgató tenni nem akart, mire őt már két ízben is kérte. Itt meg kell jegyezni, hogy a tapasztalatlan tanítónő illetéktelen helyen kopogtatott, mert megfeledezett arról, hogy az ügy a tantestület elé tartozik kizárólag s ennek, nem pedig a laikus gondnokságnak kellene végérvényesen határozni, ha esetleg külön vélemény nincs. A gondnoksági elnök minden előzetes információ nélkül értekezlet összehívására kérte fel az igazgatót október 28-án, tehát eléggé előrehaladott tanidőben az ügy rendezése tárgyában. A fiu is ott volt marasztalva, de a szokatlan eljárástól megijedt s csökönyösködött, nem merte csekély tudományát megmutatni. Álmos is volt, mert az értekezlet 5 órára volt kitűzve, tehát aludt a szegényke egész nyugodtan, nem törődve azzal, hogy miként fognak a jövője felett dönteni. — A panaszlott tanítónő előadja szóbeli panaszát, mire az igazgató indokolja a tanulónak II. osztályba való felvételét. A volt tanítónője pedig oda nyilatkozott, hogy nem szeretné látni megint I-ső osztályban őt, mert rossz fiu és ronjja a többit, de mivel osztályozva nincs és olvasni nem tud, II. osztályba fel nem vehető.

Megkérdezettvén a harmadik tanító, ki melleleg megjegyezve, a szoknyások vezére, egyszersmind az ő véleményét döntőnek jelezte az elnök, azt válaszolta lakonius bővebb indokolás nélkül, hogy a fiu nem való a II. osztályban, mert a betűket nem ismeri. Egyben bemutatott egy levelező lapot, a melyen egy tekintélyes tanügyi lap szerkesztője a triumvirátus megkeresésére azt válaszolta, hogy olyan tanuló, a ki olvasni nem tud, semmi esetre sem vehető fel a II. osztályba, azt a körülményt azonban alig irhatta meg a hármasszövetség, hogy az illető tulkoru és 3 évig már első osztályba jár, mert ez esetben bizonyosan rendre, szorgalomra utasította volna a tanítót. Az elnök is megkoczkáztatta vé-

leményét arra nézve, hogy a fiu menjen vissza az I-ső osztályba s így a többség szava döntő, az igazgatónak ez előtt már meg kell hajolnia. — Az igazgató végszavában megjegyezte, hogy győzzön a jobb, előadta, hogy elvi szempontból 4 évig nem szabad első osztályba járni a gyermeket, hanem a baj forrását kell keresni s azt megszüntetni vagy pedig az adott helyzettel megalkudni; mit szólna egy intelligens szülő, ha egyébként is ehhez hasonló előismeretű gyermekét hasonló sorsban részesítené az iskola, valamint éppen elnök ur, ha saját fiáról volna szó, hasonló körülmény után; a fiu, ha rossz és ront az I-ső osztálybelieken, már nem oda való, hanem levegő változásra, akkor feltétlenül javulni fog, mint a beteg; a tanítónő czélzatosan nem osztályozta, csak hogy fel ne mehessen, míg más, 6 hónapig járó tanulót osztályozott. A törvény nem ismer ilyen eljárást, hogy 4 évre vettessék vissza egy tanuló. A tankötelezettség érdeke is így kívánja, hogy haladjon a tanuló feljebb, mert ugyanis csak két-három éve van még a fiúnak s bevégzi a tankötelezettségét, de alig fogja a IV. osztályt kijárni, így pedig, ha a II. osztályban marad, akkor ambícióval is haladhat s a tespedtségtől is megszabadíttatik stb. stb. — Határozat nem hozatott, bár az igazgató minden érvelése meggyőző lehetett, mert ellenvetésre nem talált. Végül az elnök oda nyilatkozott, hogy a többi gond. urak véleményét is kikéri s azután megmondja az eredményt; két hét leteltével az *isk. szolga* által *üzenni* az igazgatónak, hogy a fiut tegye vissza az I-ső osztályba!

Ekkor már a fiúnak is tudomása volt jövő sorsa felől a tanítója által s társai is egyre ezzel keserítették. Elkeseredésében a fiu inkább elszaladt az iskolából, hogysem újból I-ső osztályba járjon. Néhány nap mulva atyja hozta őt magával, előadta ő is keserűségét a fia felett, a fiu véglegesen meghagyatott a II. osztályban a megfelelő instruktio után. Osztálytanítója pedig elkeseredésében eleve azt mondta, hogy nem fog vele foglalkozni, bár voltak még szép párosával hasonló képzettségű társai — meg fogja buktatni, s meg is tette; ez az ugynevezett nemtelen boszú. Két csoportban nem fogja tanítani a második osztályt, bár a korábbi évben önmaga jött e szükségbeli eljárásra és sikerrel! Tehát a szegény embert nem csak az ág húzza, hanem az iskola is nyúzza?! Ezért szükséges tehát egyes dolgokra nézve elvi megállapodásokat kérni rendeletileg az egyöntetű eljárásra nézve; igen fontos következményei lennének azok az iskolát, nemkülönben a tanulókat illetőleg. — E két példa factum, azt hiszem, eléggé illusztrálja az osztályisméltés által elkövetett iskolai visszaéléseket. Minél jobb a tanítás, közvetlenebb és szemléltetőbb, annál kevesebb a bukás az első osztályban s az osztályeredményt is a méltányossággal párosult körültekintő szigorú osztályozás mellett a bukottak százalékában keressük, mely százalék sohase haladhatja meg a 10—15%-ot, ma napság pedig a 20—40%-át is mutatja, a felsőbb osztályokban pedig ne legyen több, mint 5%, de ezek is javithassanak s legalább 3 hónap mulva felmehessenek a következő osztályba. Az a legjobb tanító, a ki sem nem büntet (már értem úgy), sem nem buktat, hanem e mellett azonban tudnak is tanulói; erre kell törekedni s akkor korlátozva lesz a bukottak száma.

Simon Ferencz.

A népnevelési hivatásra való szoktatás módja.

(Láng Mihály művének ismertetése.)

A tanítóképzés reformja azon kérdés, mely már huzamosabb idő óta szaklapjainkban és egyleti kör- és nagy-üléseinken állandóan megbeszélés tárgyát képezi. Sok szép és üdvös eszme kerül napfényre, azok megvalósítása tanítóképzésünk színvonalát bizonyára emelni fogja. De mit használ a képzettségnek legmagasabb foka az ismeretek halmaza, mikor azok, kik a leendő tanítók képzésére vannak hivatva, az ismeretek közlésével feladatukat már megoldottnak tekintik, ha azok, a kiknek az volna a feladatuk, hogy a népiskolával magukat azonosítsák, a népiskolától szépen elváltak, a régebben fennállott kapcsolat lánczait szétépték, rideg száraz tanítóképző intézeti tanári kötelezései teljesítésére szorítkoznak, a tanítóságtól való huzódozás által a tanítóság érdekei iránti közönyt demonstrálják és így a pályát, melyre növendékeik, a leendő tanítók lépnek, lenézik. Szóljunk hivatásszeretetről? Bizony az nagyon nehéz dolog; mert napjainkban, fájdalom, a tanítókat nem képzik, hanem gyártják és az ilyen tanító-gyárakból kikerült fiatal tanító lelke de sivár. Adjon az állam minden tanító-képzőnek egy Láng Mihályt és másképen áll majd a dolog. Csak azt lehet adni a mije valakinek van és csak azt lehet szeretni, a mit az ember ismer. Hivatás szeretetre, csak az nevelhet, ki maga is hivatását szereti és azon hivatást, melyre nevelni akar, nemcsak szóval, hanem a valóságban is kellően megbecsüli.

Mint a szeretet minden nemére, úgy a hivatásszeretetre is szoktatni kell a leendő tanítókat és óvókat. Évenként néhány próbatanítással vagy ilyennek meghallgatásával a tanítóképző nem érheti be. Az életbe lépő fiatal tanítóink nagy része annyira tájékozatlan az iskola beléletével és oly immel-ámmal, minden ügyeszeret nélkül lát a dolgához, hogy valóban ideje volt már, hogy akadjon valaki, ki megmutassa, miképen kell a tanítóképzőnek gyakorlati irányt követni. Aztán helyezzen is az állam abba a tanítóképzőbe hivatásuk magaslatán álló, képzett ügybuzgó lelkes tanítókat, kik nemcsak a szoktatás, hanem a példaadás kellékének is megfeleljenek és büszke önérettel mondják növendékeiknek: «Tegyetek úgy, mint én teszek». Ne muljék el a képzőintézeti élet tartalma alatt egyetlen egy nap sem, melyben a növendékek a gyakorló iskolában, vagy a városban létező más iskolákban vagy mint előadók, vagy mint előadást hallgatók meg ne jelennének, figyeljék meg az összes iskola beléletére vonatkozó mozzanatokat és tegyék azokat megbeszélés tárgyává. Az új tanítók az életbe ne mint kezdők lépjenek, ne kísérletezzenek, ne ingadozzék alattok a talaj, hanem első ízben is már igazi lelkesedéssel, valódi hivatásszeretettel lépjenek át annak az intézetnek a küszöbét, melyben életüknek javát tölteni és melynek minden erejüket és tudásukat szentelni fogják.

Igy fogva fel a tanítóképzést és ilyen irányítás mellett aztán a képzőbe lépő ifjunak bátran és bizalommal kezébe adhatjuk Láng Mihálynak legújabb könyvét.

Ezen legújabb 96 lapra terjedő könyvben a szerző — mint minden művében — a nála megszokott alapos-sággal, hazafias lelkesedéssel szeretné pályatársait is azon utra terelni, a melyen ő maga — mint mindnyájan tudjuk — oly dicsőségesen halad. Fájdalommal tölti el az ő nemes szívét azon szomorú tény, mely szerint a tanítóságban kevés a hivatásszeretet, hogy ifjaink a tanító képzőben tanulnak, tanultakká lesznek, de nem tesznek ott szert **tanítói műveltségre**. A szóban levő mű, melynek folytatását szívesen várjuk, az első éves tanulók

szoktató munkájának anyagát, módját és tudatossá tételét mutatja be. Jól esik látnunk, hogy szerző erősen és következetesen kitart az óvó és tanítóképzés egyesítésének elve mellett; a gyermeknevelés céljának fejtegetésénél együttesen foglalkozik az óvóval és népiskolával. Fejtegetéseiben lángoló hazá- és fajszeretet megnyilatkozását látjuk, ezen szent érzelmekhez párosul az alapos tudás. Ismeri viszonyainkat, hiányainkat, ismeri, tanulmányozta az óvó- és népiskola külső és belső viszonyait, tanulmányozta a gyermeket a bölcsőtől 15 éves koráig és mindezen ismeretek és tanulmányok alapján állapítja meg, hogy az óvó és népiskola feladata:

- «1. a gyermek testi ápolása- és megóvásával a nemzet közegészségügyét fejleszteni;
2. a társadalmat a jó közegészségügygel megismertetni;
3. a gyermek testi gondozásával és a magyar beszéd tanításával a nemzet számát gyarapítani;
4. a szülőknek alkalmat adni arra, hogy a munkaréő teljesebb felhasználásával családjuk anyagi helyzetét javítsák;
5. az egyenlőség érzetét a különböző rangú gyermekek lelkében felébreszteni és ápolni s ezáltal a még mindig élesen mutatkozó rangkülönbséget megszüntetni;
6. a helyes óvói és népiskolai neveléssel a szülőknek az okszerűbb házi nevelésre példát adni;
7. a népiskolai gyermeknek mindazokat az alapismereteket és ügyességeket megadni, amelyek a gyakorlati életben nélkülözhetetlenül szükségesek;
8. a gyermeket igazi vallásosságra, tiszta erkölcsre, hazafiasságra és munkaszeretetre szoktatni.»

Az ezután következő fejezetek ezen nemes feladat szolgáltatásban állanak, szerző minden állítást elég bőven megokol és a hol szükségesnek tartja, gyakorlati példákkal meg is világít. Részletesen leírja az óvó és tanító paedagogiai ténykedését a gyermek beírása alkalmával, nagyon helyesen fel sem említve mindent, a mit az «utasítások» adminisztratív szempontból különben is előírnak. Ezen és a következő fejezetben mindenütt meggyőzően utal arra, hogy a tanító nyájas, szívélyes modort tanusítson, ne legyen bürokrata, hanem szerető atya. Legyen a tanító a szó legnemesebb értelmében az, a mi a családfő.

Nem ritka eset, hogy különben paedagogiailag képzett emberek külsőségekre nem elég gondot fordítanak és így megelégsznek azzal, ha akkor, mikor a gyermek először megjelenik az óvóban vagy iskolában, helyes paedagogiai eljárás által a gyermek lelkére hatni, az első benyomást, mely néha maradandó, sokszor az egész életre kiható szokott lenni, a gyermekre nézve lehető legkedvezőbbé tenni. Igaz ugyan, hogy a gyermek az életében fordulópontot képező napon és órában figyelmét leginkább az ő jövő urára és parancsolójára irányítja, a bácsi, vagy néni szavára, hol aggódva, hol kíváncsian, itt-ott örömmel hallgat, de azért ő Isten adta természeténél fogva szeméit mindenfelé legelteti, ilyenkor aztán, helyesen jegyzi meg szerző a 3. fejezetben, hogy a gyermek nevelésére és tanítására rendelt épületben uralkodó rend és tisztaság a legjobb hatással lesz a gyermekre. Az iskolai rendről és tisztaságról szól ezen egész fejezet. A következő fejezetben szerző mindenütt nagyfontosságú kérdésekkel foglalkozik. Szól a gyermekek fogadásáról és köszönéséről. A köszönésre vonatkozó nézeteit is aláírjuk. A köszönés oly fontos kérdés, annyira összefügg a tisztességgel, a háláérzelem fejlesztésével, hogy megérdemli a külön fejezetet, melyet szerző neki szentelt, sőt ezen

kérdést szerző nem merítette ki egészen, érdemes volna azzal foglalkozni, hogy miképpen köszönjenek a gyermekek, ha a tanító, miképpen, ha idegen ember lép az osztályba stb. Nagyon is megszívlelendő tanácsokat, utmutatásokat ad arra nézve, hogy miképpen fogadják a a gyermekeket az előszobában, felsorolja a tisztaság érdekében szükséges berendezéseket. Nagyon helyes azon eszme, mely szerint a gyermekek csakis a szó szoros értelmében vett tanítási időt töltsék a szobában, a többi pedig az udvaron játékkal töltsék. A tanító a gyermek játékát tanulmányozza, ez uton is ismerkedjék meg testi ügyességükkel, lelki tulajdonságaikkal. Külön szakaszt szentel a gyermek imádságának. Az ima kérdésével utóbbi időben nagyon sokat foglalkozott a szaksajtó is. Nem ártana egy ezen kérdést szabályozó miniszteri rendelet. Szól a bezzédről, a beszédhibákról, a siketnémák oktatásáról, a gyermek látásáról, a vak gyermekekről, a gyermek hallásáról és a többi érzékekről, a beszédgyakorlatokról, azok módjáról, a versről, a meséről, a dalról, a munkáról stb. Az összes fejezetekben mindenütt a gyakorlati mester szavaival találkozunk, az utmutatások rövidék és velősek; a tanítóképző-intézeti növendékre nézve megbecsülhetetlenek, a gyakorlati tanítónak irányadóul szolgálhatnak. Szerző maga sem kívánja, hogy a tanító mindenben vakon kövesse, sőt azt hisszük, szívesen látja, ha kiki a fölvet eszmék fölött gondolkodik és azokat a helyi viszonyokhoz képest vagy egész terjedelemben érvényesíti, vagy a kivitelben módosítja. A 95 lapra terjedő könyv becses. Mint Lángnak minden könyve, úgy ez is a tanítói könyvtáraknak csak díszére fog válni.

Bányay Jakab.

A Magyar Tanítók Országos Bizottságának gyűlése.

Második nap.

(Folytatás.)

Szent István napján folytatták és bevégezték a tanácskozást, a mely ezuttal szinte szociális irányban tisztán a nép gyermekeinek javáról tanácskozott. Semmi kétség, hogy ezen az uton a tanítószág megszerzi a nép szimpátiáját és mindenekfelett hasznot tesz nemzetének. Üdvözljük a sok pedagogizálás korlátozását és a szociális irány kulturalását.

A gyűlés első tétele volt: Az ifjuság erkölcsi életének megóvása.

Kovács Vincze előadó javasolta, hogy mondja ki a «Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága»: 1. Az ifjuság erkölcsi életének megóvását emberi, társadalmi és nemzeti szempontokból égetően szükségesnek, sürgősnek véli

2. Az általános és veszedelmes baj gyors és sikeres orvoslása végett az «Orsz. Bizottság» megkéri a kormányt: készítsen olyan törvényjavaslatot, a mely a hivatott politikai, társadalmi és egyházi hatóságoknak módot és eszközöket nyújt arra, hogy a betegséget meggyógyíthassák.

3. Ezen nagyfontosságú társadalmi, nemzeti kérdés sikerrel csakis akkor oldható meg, ha a társadalomnak összes tényezői — saját hatáskörükben — a nemes cél érdekében mindent megtesznek. Azért az «Országos Bizottság» megkeresi az összes megyei és városi törvényhatóságokat, fogadják szeretettel ezen áldásos célú törekvést és — míg a törvényhozás a kérdésnek megoldásáról gondoskodik — készítsenek az Arad megye törvényhatósága által alkotott és a kormány által jóváhagyott szabályrendeletre hasonlít és gondoskodjanak annak szigorú végrehajtásáról.

4. Az «Országos Bizottság» megkéri a hazában lévő összes vallásfelekezeti püspökeket, vezetőit, hogy egy templomokban, valamint az iskolákban a hatóságokkal, a tanítókkal együttesen igyekezzenek a felnőtteket a bajveszedelmes voltáról felvilágosítani.

5. Az «Országos Bizottság» — a szóban forgó kérdésnek kellő megvilágosítása mellett — megkéri a magyar országgyűlésnek összes képviselőit, támogassák, esetleg buzdítsák a kormányt egy alkalmas törvény megalkotásában, illetőleg elkészítésében.

Végül megkéri a kormányt, hogy az említett törvényjavaslat elkészítésekor — a tanácskozásban való részvételre — az «Országos Bizottságot» és egy vagy több tanítóegyesületet is szólítson fel, illetőleg hívjon meg.

A nagyfontosságú tárgyhoz számos tanítóegylet adta be kívánságait. Így a pécsiek kívánják, hogy a vallásoktatás ne legyen pusztán dogmatika, hanem szív- és jellemképzés, kívánják a színházak cenzuráját is. Eltiltandó a mindkét nembeli falusi ifjuság éjjeli csavargása. A nyitrai megyeiek a felnőttek illetlen viselkedésében látják a bajt, a gyermekek még szülőikkel se mehessenek a korcsmába, hanem est beálltával legyenek otthon és faluhelyeken a fonóházak betiltandók. A szepesiek kilátásba helyezik, hogy náluk eltiltják a 6—15 éves iskolásoknak az ital kiszolgáltatását. Az érsekújvári vidéki r. k. tanítóegylet szerint csak a felekezeti jellegű munka segít az ifjuság erkölcsén. A külső-somogyiak szerint eltiltandó, hogy mindkét nemű serdületlen gyermekek vegyesen ne őrizzenek marhát; üldözzék még a vadházaságot és a bűntényekkel szemben szüntessék be a tulhajtott humanizmust. A biharmegyeiek nem találják célravezetőnek csupán az iskola akcióját. Az abauj-tornamegyeiek a meglévő baj orvoslása ellen ajánlják a szülők kérdőre és felelősségre vonását, otthonok és javítóintézetek nyitását és vakációi felügyelet szervezését. Az alsó-szabolcs-hajduvidékiek vasár- és ünnepre becuknák a korcsmákat, büntetnék a káromkodást és a ponyvairodalom ellenéber olcsó sajtótermékek kiadását sürgetik. A fogarasmegyeiek a háziipar terjesztését, az értékesítő szövetkezetek szervezését és az ifjusági egyletekben nemzeti helyen ideiglenesen az idegen nyelv használatát kéri. A szatmármegyeiek szülői értekezleteket sürgetnek. A trencsénmegyeiek kikelnek az ellen is, hogy az uri emberek szolgálókra bizzák gyermekeiket, üldözendő szerintük a sok szemérmetlen kép és nyomtatvány. A torda-aranyosmegyeiek kéri, hogy a fonót csak férjes nők látogathassák, a táncmulatságok csak szürkületig tarissanak a részegséget pedig ne vegyék enyhítő körülménynek. A debreczeni ref. tanítóegylet szerint fontos, hogy a parasztbálokba a leány csak anyjával, vagy más ilyen kíséreléssel mehessen. A bálókba pedig rekeszszék ki a szemérmesítő játékokat. A szilágymegyeiek elegendőnek vélik, ha ünnepnapon 9-től 4 óráig becukják a korcsmákat. A tiszántúli róm. kath. tanítótestület fenytőjogot kíván a tanítónak az iskolakötelesek fölött és a községi hatóságnak a korosabbak fölött 20 éves korig. A győrvidékiek szerint csak a ki az elemi iskolát elvégezte, lehessen mesterinas. A pozsonymegyeiek szerint az iskolában legyenek képek, a melyek megutáltassák az erkölcsi züllést. A borsodmegyeiek az esteli csavargást, az utcai legénykedést tartják eltiltandónak.

Elsőnek hozzászólt a tárgyhoz komoly alapossággal és tudással Tóth Kálmán (Budapest), a ki egyesületek alakítását sürgeti vidékenként a gyermekek védelmére. Kívánja még, hogy minden magánszemély ne restelje az utcán megfenyegetni a neveletlen utcai gyermekeket.

Schwiegl Gyula kívánja, hogy a pap csak a vallástant, a tanító pedig az erkölcsant tanítsa. Gábel Gyula (Nagyvárad) kívánja, hogy a mindkét nembeli ifjuságot ne elválasszák, hanem épen ellenkezőleg összeszoktassák, akár bálókban. Együttes akcióra szólítandók fel a tanáregyesületek is. Novoszel János (Bács megye) a rendőri beavatkozástól csak pillanatnyi javulást vár. Fő a nevelés. Indítványt tesz az ifjusági egyesületek fölállításáról. Kropácsy István (Nyitra) indítványozza, hogy a napi sajtót nyerjék meg az ifjuság erkölcsi védelmére. Sudy Kapisztrán János (Kassa) elmondja, hogy az ő városában 10—12 éves gyermekek rablóbandát szerveztek. Itt országos törvény kell. A tankötelezettséget is végre kell hajtani, mert az iskolába nem járók garázdálkodnak Kassán is. Ember János (Budapest) szerint törvényhozási uton ilyen kérdést megoldani nem lehet, mert csak afféle törvény, mint az adótörvény, hajtódik végre. Többet ér a társadalmi akció. S legfontosabb, hogy beszéljünk a bajról. Nagy László indítványozza, hogy vármegyénkint javítóintézeteket állítsanak, mert például a fővárosban büntetés alá vont 900 gyermek közül csak 10 jutott javító-intézetbe. A baj diagnózisát terjeszszék füzetekben. Varga István hozzászólása után György Aladár (Budapest) szólott. Szerinte a javítóház csak orvosság, de megelőző tennivalók (tanoncotthonok stb.) a főfontosságuk. Urbányi József (Budapest) szomorunak tartja, hogy a főiskolai tanulók kongresszusán kinevelték azt, hogy az ifjuság kicsapongástól eredő bajban szenved.

Erre a gyűlés kimondotta, hogy szükséges az erkölcsi védelem céljából az akció. Utasítja a gyűlés az igazgatótanácsot, hogy az összes javaslatokból keresse ki a legjobb módokat, a melyek szerint munkája a leghatásosabb legyen.

(Vége köv.)

Kir. tanfelügyelőnek körlevele.

Kecskeméti kir. tanfelügyelői kirendeltség vezetőjétől. 1027/1902. szám. Iskolálatogatásaim alkalmával azt tapasztaltam, hogy sok helyen nagyon kevés gondot fordítanak a beszéd- és értelem gyakorlatokra és alig méltatják némi figyelembe vételre az olvasmányok tartalmi tárgyalását, az u. n. olvasmánykezelést, míg a nyelvtan tanítását oly irányban és oly mederben eszközlik, hogy az semmiféleképpen sem áll megfelelő arányban a népiskola céljával és érdekével, s ezen sajnos körülmény annál kifogásolhatóbb, mivel míg egyrészt a helyesírást semmiképpen sem biztosíthatja, addig másrészt a gyermek tulterheltségét mozditja elő, természetesen a tanulók testi és szellemi erőinek nagy kárára, — mondhatni sokszor elmaradhatatlan káros következményekkel járó veszedelmére. A számtan tanításánál is sok helyütt a tanterv határozott utasításának dacára mellőzik a fejbéli számolást és elfelejtik, hogy a leendő honpolgárok sem piacra, sem a boltba nem visznek el magukkal táblát éskrétát, hanem a fejüket. Ezzel nem azt mondom, hogy az írásbeli számolás elejtendő, — hanem azt, hogy a fejbéli számolásra is kellő gond fordítassék.

Nehéz, de kedves a mi hivatásunk, ha mindazt, a mire tanítottak, érvényesíteni is igyekszünk. Azért tanítottak a tanítóképződekben a nevelés és módszertan szabályaira, hogy azokat nem vakvezetőül, de biztos zsinormértékül alkalmazzuk.

És mit tapasztalunk? Azt, hogy sok helyen ezen szabályok és utasításoknak az árnyékát sem leljük és tantermünk minden, csak népiskola nem. Nem ereszkedünk le a gyermek értelmi világához, nem iparkodunk ér-

zelmi világához könnyedén férni, a szemléltetést kényelmetlen foglalkozásnak tartjuk, a gyakorlati életre kevés a gondunk, a gyermek lélektani tanulmányozása ritka fehér holló számba jut, sablonszerűen robot-munkát végzünk és azután tele vagyunk panaszszal, hogy nem boldogulunk. Sok mentő okot igyekszünk mentségül elősorolni, minden hibát másban vélünk föltalálni, csak önmagunkban nem keressük azt soha. Pedig de sokszor hangoztatták a tanító-képzőinkben: »Önmagadban keresd a hibát.«

Nem mondom én, hogy ezen bajokat járványszerűeknek tapasztaltam volna. Hál' Istennek a vezetésemre bízott tankerület tanítósa elég erős és eléggé paedagogus arra, hogy a lehetőségig védekezék ezen bajokkal szemben. Mindazonáltal itt-ott egyeseknél, egyes tantárgyaknál mutatkoznak olyan jelenségek, a melyek könnyen ragályosakká és ennek következtében járványosakká is válhatnak.

Az én tisztem, kötelességem és jogom figyelmeztetni az én munkatársaimat ezen jelenségekre, a védelem azonban már ő rájuk tartozik. És minthogy hivatalos állásomnál fogva kötelességem, hogy a védelemben jótakaró tanácscsal, a bajok orvoslásánál és elhárításánál — ha kell — hatásköröm érvényesítésével is segítségükre siessek, — ezt egyuttal a következőkben teszem meg.

Megkísérlem ez alkalommal és megkísérlem mindenkor, — ha szükségét látom, — hogy jóakaratu tanácsommal magam is hozzájáruljak ahhoz, hogy a jót jobbá tegyük.

Különösen városi iskoláknál gyakran azt hangoztatják, hogy a népiskolának kettős feladatot kell teljesítenie: nevelni az életnek és előkészíteni a középiskolára. Tagadhatatlan ugy van. Ámde nem szabad felednünk, hogy a gymnazium nem követel áldozatot a népiskolától. Megelégszik a középiskola azzal, ha teljesen irni, olvasni számolni és logikailag, azaz józanul gondolkodó tanulókat adnak át, a többit elvégzi ő maga. Sőt jobban épít erős alapzatra, mintha beleavatkozunk a minket már nem illető munkába. Tehát a kettős feladat hangoztatása tulajdonképen nem más, mint tetszetős szólásforma, látzólagos mentség. Lényegében azonban semmi egyéb, mint erős vád hangoztatója ellen, aki figyelmen kívül hagyja azt, hogy az életnek is csak ugy nevelünk, hogy ha irni-olvasni, számolni és józan gondolkodó polgárjelölteket nevelünk. Következésképp a *reáliák tanításánál* is a gyakorlati szempont a fő, melyet ha hűségesen követünk, munkánkat becsületesen fogjuk elvégezni és az élet sem fog reánk panaszkodni és a közép-iskola sem fogja tőlünk elismerését megtagadni.

Nem ritkán hallani olyan panaszokat is, hogy a tanterv sok anyagot ró, az osztatlan iskola nem képes a tantervnek megfelelni. Bocsánat! a tanterv megadja a keretet, melyen belül mozogni kell Tanítói képességünk köteles vele, hogy a jelölt kereten belül kijelölje azt, a mi a hasznos közt szükséges és a szükséges között a legnélkülözhetetlenebb. Ha tehát a helyi és egyéb viszonyainknak szigorú mérlegelésével tanítói képességünk megteszi a kötelességét, — ugy ez a panasz is eloszlik.

Nincsenek tanszereink, azért nem szemléltethetünk. Könnyen lehetne erre ellensúlyozásul kérdezni, hát akkor — szemléltetés nélkül — minek kinozzuk a gyermekse- reget. Ám ez sem szüntetné meg a bajt. Hanem ha nincs tanszerünk: csináljunk, gyűjtsünk össze, rajzoljunk stb. Azok a szemléltető eszközök, melyekre a népiskolában szükségünk van, — nagyon könnyen szerezhetők és — kis ügyességgel és jóakarattal — nagyon könnyen egybe-

is állithatók. Gondoljunk a természettanra és jusson eszünkbe a palaczk nyakához erősen szorított és vízzel töltött tölcser, vagy pedig a lopó titka stb. és kész a tanszerek beszerzésére való utbaigazítás.

De nem folytatom tovább. Mert bármennyire folytathatnám, oda lyukadunk ki, hogy olvasnunk, tanulnunk kell folytonosan, készítenünk kell részletes tanterveket, tanulmányoznunk, ismernünk kell a tankönyveinket, melyeket használhatunk nemcsak írjuk és kiadjuk, de tartalmuk és annak szelleme szerint is.

De ez is csak ugy értékesebb, ha nemcsak a magunk tanítását tesszük önbíratunk tárgyává, hanem meghallgatjuk a mások hasonló önkritikáját is, különösen pedig igyekszünk a mások tanítását is figyelemmel kísé- rni és a tapasztaltakat közös és beható tanácskozmány anyagává tenni. Ez volna tulajdonképeni célja a tanító- testületi havi tanácskozmánynak és az igazgatóknak egyik főgondját kell, hogy képezze, hogy az igazgatása alatt álló tanintézetnél alkalmazott tanítóknak alkalmat szolgál- tasson, lehetővé tegye, hogy a többi kartársuknak tanítási módjával is megismerkedjék. Nem értem én az örökös vándorlást osztályról-osztályra, hanem a tervsze- rűség és czélszerűség melletti beosztás szerint collegiális osztálylátogatásokat.

Ugyanez alkalommal óhajtok a könyv nélkülről is egyet-mást elmondani. Nagyon csaloódnak azok, a kik azt hiszik, hogy én a könyv nélkülről elszánt ellen- sége vagyok s nem kevésbbé csaloódnának azok is, a kik azt gondolnák, hogy a másik szélsőségbe esnek, hogy t. i.: a könyv nélkülről feltétlen barátja vagyok — hisz a középut az aranyut. Igen helyesen írja egyik tanférfiu hogy: «elismert igazság, hogy az értelem emlékezet nélkül épp oly keveset ér, mint a virág szingazdaság és illat nélkül; elismert igazság, hogy a népiskola tanítói- nak a velök között ismereteket nem csak érteniök, de tudniök is kell», — már pedig addig tudunk valamit, a mig az emlékezetünkben is van — «miért is a nevelés tanítástan szabályai szerint eszközlendő könyv nélkülrőlre is szükség van.»

Ezek és az ezekhez hasonló dolgok azok, a melyek reánk tartoznak. Igyekezünk tehát tőlünk telhetőleg, hogy a tőlünk függő, amugy reánk tartozó dolgok a ren- des és helyes mederből ki ne zökkentessenek, hanem ellenkezőleg azoknak rendes és helyes iránya annál in- kább biztosítsassék.

Vannak azonban, mint fentebb is említettem, olyan akadályok és bajok, melyeknek elhárítása és orvoslása a tisztelt munkatársak jogkörén kívül esik és inkább reám tartozik. Akár az iskolák bebútorozása, taneszközökkel való ellátása, fűtése, tisztogatása és az iskola egyéb kül- ügyei tekintetében, akár pedig fizetésének kiszolgáltatása avagy tanítói tekintélyének megóvása érdekében szük- séges lesz a tantestületnek hivatalos támogatása, — for- duljon hozzám a legnagyobb bizalommal és én biztosít- hatom a tantestület minden egyes tagját, hogy a milyen figyelő szeretek lenni a tanítás mezején, épp oly védel- mezője is akarok lenni azon szorgalmas munkásoknak, akik e munkát lelkesedéssel, hazafias érzéssel és benső vallásos meggyőződéssel teljesítik.

Kelt Kecskeméten.

A kirendeltség vezetője:
Gramma Döme,
kir s. tanfelügyelő.

V E G Y E S E K.

— **Kossuth Lajos századik születésnapjának év- fordulója.** Folyó hó 19-én ünnepelte a magyar nemzet Kossuth Lajos, hazánk e kimagasló fiának születése 100.

évfordulóját. Mindnyájunk ünnepe volt, és így mi sem természetesebb, minthogy a tanítók is ott voltak az ünneplők első soraiban, de az iskolákban is kivették maguknak részöket, rendezvén országsszerte fényes iskolai ünnepélyeket, nem politikai szempontból, hanem e ritka alkalmat is felhasználva, hogy az ifjúság szívében lelkében élesszék, ápolják a hafias érzetet, felkeltsék nagyjaink iránt a kegyeletet, a tiszteletet, hogy tanuljanak okuljanak tetteik által. Ki volt Kossuth magyar hazánknak mint politikus, azzal bővebben foglalkozni nem tanügyi lapba való; de hogy a tanítóknak igaz barátja volt, a tanítók munkáját magasztos hivatásnak tartotta, az ifjúság nevelését, művelődését a nemzet első kötelességének tartotta és az erre fordított költséget nem tekintette — áldozatnak, mint a hogy ezt ma szélteben-hosszában hangoztatják, sőt magával a tanítás és nevelés kérdésével nagyon gyakran szóval és írásban is foglalkozott, oly igazságok, oly tények, melyeket e nemzeti ünnepen csak rövidesen is fel nem említeni, a tanítók részéről mulasztás, bűn volna. Hassa át minden magyar tanító lelkét és szívet Kossuth emléke iránt a kegyelet, tisztelet és szeretet és tegyen fogadást, hogy a kezére bízott ifjúságot Kossuth szellemében fogja nevelni és az övéhez hasonló hazafiságra buzdítani . . . Legyen szent az ő neve!

— **Felhívás Magyarország tanítóegyesületeihez.**

A «Szepesti Tanítóegyesület» elnöksége a következő sorok közlésére kért fel: — «Igen tisztelt Társalgysület! A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter az ifjúsági könyvtárakra vonatkozó f. é. 1158. szám alatt kelt rendelete értelmében elemi népiskolai ifjúsági könyvtárakat intéző bizottságot szervezett.

Olvasva a bizottság névsorát, a szégyen pirja kell, hogy égesse minden önérzetes néptanító arcját azon meg nem érdemelt mellőzés miatt, hogy e bizottság tagjai közt az országgyűlési képviselő és az ügyvéd mellett az egyetemi tanártól kezdve a polgári iskolai tanárig az iskola minden rangu munkásai képviselve vannak, csak épen az elemi népiskola tanítója hiányzik közülök. A mi ügyeinket tehát mindig csak mások fogják intézni? A magyar tanítósnak 30 ezret meghaladó tagjai között egyetlen egy sem volna, ki műveltségénél és értelmiségénél fogva méltó arra hogy e díszes bizottságban helyet foglaljon és hogy a népiskolai olvasmányok használhatóságáról ítéletet mondhasson?

Hát csak ilyen munkatársai vannak Wlassics miniszterünknek? Így akarja a közoktatásügyi kormány a tanítói állás tekintélyét emelni, így akarja a tanító egyesületek a közel multban oly annyira hangoztatott autonómiáját emelni?!

Sajgó fájdalomtól égő szívvvel fordulunk Hozzátok e Magyarország tanítósnágának önérzetét mélyen sértő ügyben. Ne engedjétek agyonhallgatással mellőzni a magyar tanítói karon történt vérig bosszantó sérelmet.

Szeretettel kérünk Benneteket, méltassátok figyelmetekre és vegyétek a kérdést beható tárgyalás alá. Kérjétek föl a Magyarországi Tanítók Országos Bizottságát, hogy vegye kezébe ezen ügyünket, hívja össze sürgősen az igazgató tanácsot, járjon közbe ezen tárgyban a tanügyi kormánynál és minden erkölcsi erejével követelje az ország tanítósnága nevében a rajtunk történt sérelem orvoslását.

Kedves Kartársaink! Midőn tisztelettel, szeretettel üdvözlünk Benneteket, kérve kérünk: egyesüljünk e mozgalomban mindannyian, hogy vállvetett erővel működve jobban biztosítsuk a diadalt, mely a magyar tanítósnág közös érdeke.

Szíves üdvözléttel maradunk Igló, 1902. szeptem-

ber 6. A «Szepesti Tanítóegyesület» nevében: Kintzler Árpád, s. k. jegyző. Dobó Adolf, s. k. elnök.

— **Nem kell születési bizonyítvány az iskolai beiratáshoz** A belügyminiszternek egy rendelete igen megkönnyebbiti jövőben az iskolai beiratásokat, mely szerint nem kell ezentul a költséges születési bizonyítványok után futkosni, egyszerű tanusítvány elegendő a beiratáshoz. Az ilyen tanusítványt pedig az anyakönyvvezető díjtalanul bélyeg nélkül adja ki. Az erről szóló rendelet, mely a szegény családok embereknek különösen kedvez, a következőképen szól:

«A tankötelezettséggel egybekötött és az érdekeltekre háruló anyagi terhek lehető megkönnyítése és egyuttal az anyakönyvvezetők munkájának megkímélése céljából is az érdekelt miniszter urakkal egyetértőleg elrendelem, hogy az anyakönyvvezetők addig is, mig az ovoda- és tankötelezettség teljesítésének ellenőrzése tárgyában újabb rendelkezés történik, az ovodai és elemi iskolai beiratás céljára, az e végből jelentkező szülők (gyámok) részére a terjedelmes születési anyakönyvi kivonat helyett a mellékelt minta szerint csupán a nélkülözhetetlen adatokra szorítókozó tanusítványt állítsanak ki. A tanusítvány, mely kizárólag csak a jelzett célra használható s a fölvevő ovoda vagy elemi iskola vezetősége által visszatartandó: díj- és bélyegmentes s csupán a nyomdai előállítási költség terheli a szülőket, illetve a gyámokat. Fölvívom a czimet, hogy a kérdéses tanusítvány őrlelapokból a születési és halálozási statisztika alapján kiszámítandó az évi készlet olcsó papíron s nyolczad-rét, vagy esetleg még ennél is kisebb alakban azonnal rendelje meg, az egy-egy darabért a szülőktől (gyámoktól) szedendő összeget a nyomdai előállítási költség arányában állapítsa meg s a készletet az anyakönyvvezetőségeknek a czimmel szemben eszközrendő elszámolás iránt utasítás kíséretében további eljárás végett még e hóban okvetlenül küldje meg.»

Budapest, 1902. július hó 10-én. A miniszter helyett: Széll Ignác s. k., államtitkár.

A «tanusítvány mintája, melyet a beiratásokhoz beszerezni kell, a következő:

TANUSITVÁNY.

(Kizárólag iskolai vagy ovodai beiratás céljára.)

A gyermek neve
 A gyermek vallása
 A gyermek születési helye (város kerület) megnevezése
 A születés ideje (év, hó, nap)
 A szülő neve
 Kelt 19... évi hó napján.
 (P. H.) anyakönyvvezető.

SZERKESZTŐI IZENETEK.

V. S. *Kistelek.* Me-t alkalmosszerű, tehát már a mai számban hozom. — K. M. *Felső-Mindszent.* A héten nem volt lehetséges. Ugy is töröltem volna. — D. A. *Igló.* Magam is szóvá tettem volna. Nem első és nem utolsó eset, hogy a tanítókat ily sértő módon mellőzték. Frázis és ismét csak frázis minden. — Sz. A. *Szomorfalu.* Szívesen közlöm, de az egésznek csak úgy van értelme, ha a készülék rajzát is látják. Küldje be azért a tábla clichéjét. Használat után visszaküldöm. — S. F. *Pöstyén.* Mint látja, felhasználtam. A többit előkeresem. — L. M. *Kisdengeleg.* A hely megnevezése nélkül nem igen van értelme. Különben értesítsen, ha a kinevezés megtörtént. A lap megrendelése mindenkor lehetséges. Nem. Ez csak erőszak és ha felebbezi. megsemmisítik. Forduljon a tanfelügyelőhöz. Irja meg, miért a gyűlölködés. — R. J. *tf. Ipoltság.* A czimet megváltoztattuk. A tájékoztató tudósítást nagyon várom. — P. B. *Felső-Huta.* Hogy fel nem keresett, rosszul esik; mindig itthon voltam. A többiről értesíteni fogom. — A. J. *Gyulafehérvár.* A hozzám intézett kérdésekre válaszoltam.